

Dolor de llengua

Text > XAVIER BESALÚ

Aquest és un llibre important, que mereix ser llegit, estudiat, analitzat, divulgat i utilitzat. Neix d'una tesi doctoral llargament treballada que va ser guardonada amb el Premi de la Secció de Filosofia i Ciències Socials de l'IEC l'any 2021 (a vegades els astres s'alineen convenientment), i que es publica en un temps que el debat sobre la realitat i l'eficàcia de l'anomenada immersió lingüística a l'escola i sobre l'ús social del català és més viu que mai.

L'autor confessa que està profundament afectat d'una malaltia crònica, el *dolor de llengua*. Una afecció permanent, però amb moments especialment crítics: quan veu que els infants i joves, escolaritzats en català, fan servir cada dia més el castellà entre ells com a llengua de relació, o quan, setmana sí, setmana també, observa atònit les ingerències judicials i polítiques basades en mentides, en dades falsejades i en temors i persecucions directament inventats.

Després de la derrota de 1714 es va posar en marxa, ben a consciència, la construcció de l'edifici escolar castellanitzador, que va quedar consagrat en la Llei d'educació de 1857. El llibre fa un llarg repàs dels persistents i continuats atacs que ha rebut l'escola catalana al llarg d'aquests tres segles.

Centrant-nos només en el període democràtic, potser alguns recordareu el precoç *Manifiesto de los 2.300*, de 1981, amb Federico Jiménez Losantos al capdavant, o la fundació d'un partit directament entestat a posar en qüestió el model d'escola catalana que havia aprovat de manera pràcticament unànime el Parlament de Catalunya: Ciudadanos, l'any 2006. Tot això, al marge de la imprevisible, des de tots els punts de vista, ofensiva judicial...

Però el llibre de David Pujol ofereix molt més que això. Per exemple, fa un estudi exhaustiu de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana des de la seva creació, el 1898, fins avui dia: l'APEC va ajudar econòmicament un munt d'escoles, va promoure càtedres de català a les escoles normals, concursos per a infants, colònies escolars i, molt especialment, va crear en el seu si l'Editorial Pedagògica, que es va veure amb cor de continuar publicant fins i tot durant el franquisme. La llista de publicacions fa vertadera patxoca. Per esmentar-ne només algunes: la *Gramàtica catalana*, de Pompeu Fabra; la *Geografia elemental de Catalunya*, de Pere Blasi; la *Història de Catalunya*, de Ferran Soldevila...

Fa també un repàs de la resistència cultural i cívica durant el franquisme, amb una menció especial a la tasca

La novel·la, lluny d'enginyeries textuals, fixa la càmera en aquest dalta-baix, sense capbussar-se en la resta de fases de la pèrdua (negociació, depressió i acceptació). En conseqüència, el conflicte es resol, finalment, en poques pàgines. La història navega en una sola direcció: la de la Joana que assenyalava l'altre com a motiu del desastre. El text se centra en aquesta caiguda al buit sense ampliar el zoom. Però és que a la Joana, l'amor li era eixorc de bell antuvi. S'aferra al que va ser i no al que és. La Joana flaira lleixiu, però la metzina ja la duia inoculada abans de la trencadissa, com deia Kate Millet: «L'amor ha sigut l'opi de les dones». La

Joana del segle XXI no ha superat les premisses del XX. És rêmora i ostage.

A banda d'això, el títol de la novel·la no hauria de negligir l'ombra allargada de *Joana E.* (1991), de M. Antònia Oliver. La mallorquina ens va regalar una història monumental narrada també en primera persona. Això sí, la membre d'Ofèlia Dracs subratllava al pròleg «les meravelloses interferències» de Víctor Català, Virginia Woolf i Charlotte Brönte. Perquè en la literatura catalana contemporània, Joana no és un simple nom de personatge. De fet, Oliver va confessar que va escriure aquella història, que la burxava durant anys, precisament per alliberar-se.

PUJOL I FABRELLES, David. *La repressió del català a l'escola: Tres-cents anys de lluita i resistència (1715-2018)*. Cassà de la Selva: Editorial Gavarres: Institut d'Estudis Catalans, 2022. 541 p.

desenvolupada per Òmnium Cultural, i ja en democràcia. En aquest cas, es fa un èmfasi específic en el paper dels Premis Baldiri Reixac, des de 1978, continuadors de la tasca de la Protectora, i en la figura de Lluís Carulla, de qui se'n fa un esbós biogràfic.

L'autor dona l'obra per «definitivament inacabada», i nosaltres hi afegiríem que, potser, *per desgràcia*. I ho fa assenyalant alguns dels reptes que té avui l'escola catalana i, en definitiva, el país. Una obra que serà de referència.

DUCH, Francesc. *Joana*. Valls: Cossetània, 2022. 128 p.